

ACC. N:R M. 14046:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Kyriakos Terent Sandgren, Dör
Härad: Ålbo Berättare: olika personer; se uppteckna!
Socken: Stenbo skult Berättarens yrke:
Uppteckningsår: 1954 Född år i

Lredjebuk. s. 1.

36. 6. 5.

Skriv endast på denna sida.

Svar på frågelistan om Svedjebruk. H.C.5.

Småland, Allbo Härad, Stenbrohults socken.

Sagesmän: F. hemäg. Peter Nilsson i Råshult 70 år

F. Lärarinnan Johanna Petersson 84 år.

Upptecknad den 3.4 1954 av Kh Ernst Sandgren
Stenbrohult, Diö.

Svedjebruk förekom allmänt i dessa trakter förr i tiden och var den ursprungliga formen av jordbruk. Det kvarlevde på enstaka gårdar ända till början av detta århundrade, och sagesmännen ha livlig minneskunskap om denna form av jordbruk. När man sålunda under 1800-talet ville göra en nypdning tillgrip man svedjandet.

En svedja brukade förläggas i en hagmark eller skogsmark som man fann lämplig. Skogen då hade intet värde, men vad man behövde för de många kreaturen var mulbete, vilket svedjan avsåg. Svedjan flyttades, den anlades än här än där, när det så passade och behövdes. Man kunde i allmänhet inte benyttja den mer än tre år i sträck. Den gamla landskapslagen sade ju: tre års svedja, tre års träda.

Man har inte här hört talas om någon kollektiv svedja, utan det ankom på den skilde torparen eller hemmansägaren. Somliga anlade en ny sved för varje år, andra hade kommit till insikt om att jorden brändes upp av svedjandet och blevo alltmer återhållsamma.

Anläggandet av en svedja tillgick så, att ägaren först utsåg ett större eller mindre stycke mark, runt vilken en s.k. brandgata höggs upp till säkerhet. Inom detta område kvistade man sedan träden till manshöjd, sänx Året därpå fälldes skogen och buskarna med toppen inåt fällan och allt fick ligg och torka under vinter och försommaren. Vid tjänlig väderlek, alltså när det blåste inåt fällan, antändes alltsammans, då alla kvistar och grenar och smärre träd förbrändes till aska, så att alven och alla stenar sedan lågo nakna. Sedan röjdes upp och man tillvaratog allt kvarblivna virket, som kallades smetved eller sotved. Det hemkördes och användes i hushållet. I detta arbete deltog både kvinnor och män och barnen. Somliga tog virket och använde till milor, varav de brände kol. Man högg svedjan om vintern för att träden inte skulle ha löyvilka ju när de fattade eld kunde virvla kring och åstadkomma skogsbrand.

Förr i tiden sådde man första året rovor på fällan, men sedan potatisen blivit allmän under 1800-talet blev det potatis, som hackades ned med en hacka. Andra året sådde man vanligen ~~knex~~ råg s.k. fälleråg, som blev hög och strid och av god beskaffenhet. Det tredje året gav fällan högt gräs, som blev ett utmärkt bete för hästar och ungdjur. Sedan tog bräken, hallonris, smultron och så småningom ljungen fällan i besittning. Var det bättre jord kom skogen så smått igen och efter ~~25~~ några år kunde det kanhända bli fälla på nytt. Bränningen av fällan skedde i juni juli, och då var ett helt uppbåd av folk närvarande med stora enruskor i händerna för att fösa upp elden mot fällan och värja den mot att angripa annan mark.

Sådden tillgick som sagt ~~med~~ för hand och krattades ned. Skördandet mm. tillgick alldeles på samma sätt

och kladdades ned. Skördades i mm. Vållgöda skedd på ...
vid annan skörd.
